

Dosarul nr. 2ra-271/22
2-20018825-01-2ra-28022022

prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul central – S. Lazari
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – I. Secrieru, V. Cotorobai, M. Anton

DECIZIE

20 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Victor Burduh
Mariana Pitic
Maria Ghervas

examinând recursul declarat de Constantin Hîncu, reprezentat de avocatul Petru Răileanu,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Vulpe împotriva lui Constantin Hîncu cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune,

împotriva deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a admis apelul declarat de Svetlana Vulpe, s-a casat hotărârea din 27 mai 2020 a Judecătoriei Orhei, sediul central și s-a emis o hotărâre nouă, prin care s-a admis parțial acțiunea depusă de Svetlana Vulpe,

constată:

11 februarie 2020, Svetlana Vulpe a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Constantin Hîncu cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune.

În motivarea acțiunii Svetlana Vulpe a invocat că deținea un pavilion comercial construit neautorizat pe str. Ion Creangă, 45/3, mun. Chișinău, pe lotul de pământ cu suprafața de 0,0073 ha, care aparținea administrației publice locale și cu care nu avea contract de arendă a terenului.

Reclamanta a menționat că, în perioada decembrie 2018 – 03 aprilie 2019, Constantin Hîncu, susținând că are o influență asupra persoanelor publice din cadrul Primăriei municipiului Chișinău, Oficiul Cadastral teritorial Chișinău, în vederea facilitării examinării în termeni mai restrânși și în favoarea Svetlanei Vulpe, pentru a grăbi procesul de examinare de către Comisia pentru Construcții, Arhitectură și Relații Funciare din cadrul Consiliului municipal Chișinău, a pachetului de documente depus de către Svetlana Vulpe în scopul atribuirii în arendă funciară a lotului de teren pe care este amplasat pavilionul comercial din

str. Ion Creangă, 45/3, mun. Chișinău, în care se află atelierul de reparații a hainelor ÎI „Vulpe Svetlana”, precum și înregistrarea acestei construcții la Oficiul Cadastral teritorial Chișinău, a pretins și a primit în câteva tranșe suma de 15 000 de euro.

Svetlana Vulpe a relevat că, prin procesul-verbal de audiere suplimentară a învinuitului Constantin Hîncu din 08 aprilie 2019, ultimul și-a recunoscut vina de cele întâmplate și a recunoscut că a luat de la dânsa suma de 15 000 de euro și nu a transmis nimănui careva mijloace bănești. În cauza penală bunurile – valorile valutare au aparținut cu drept de proprietate reclamantei.

Prin sentința din 27 mai 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, inculpatul Constantin Hîncu a fost condamnat pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) din Codul penal și în baza acestui articol i-a fost stabilită o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 3 500 de unități convenționale.

S-a încasat de la Constantin Hîncu în beneficiul statului suma de 2 100 de lei, cu titlu de cheltuieli judiciare.

Totodată, s-a supus confiscării speciale și s-a încasat din contul lui Constantin Hîncu în beneficiul statului suma de 15 000 de euro, conform cursului oficial în valută națională la momentul executării și suma de 20 000 de lei în contul Centrului Național Anticorupție.

Reclamanta Svetlana Vulpe a solicitat prin cererea de chemare în judecată încasarea de la Constantin Hîncu în beneficiul său a sumei de 15 000 de euro, cu titlu de reparare a prejudiciului material cauzat prin acțiuni infracționale ale lui Constantin Hîncu și suma de 5 000 de euro, cu titlu de reparare a prejudiciului moral.

Prin hotărârea din 27 mai 2020 a Judecătoriei Orhei, sediul central, s-a respins cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Vulpe, din motivul lipsei calității procesuale active (f.d. 64, 71-74 recto-verso).

În consolidarea soluției sale, prima instanță a reținut că este îndreptățită de a pretinde la repararea prejudiciului rezultat din infracțiune doar persoana păgubită, adică partea vătămată, care în mod procedural a fost recunoscută ca parte civilă.

Prima instanță a notat că, la caz, în cadrul procesului penal pornit în privința lui Constantin Hîncu, Svetlana Vulpe a avut calitatea procesuală de martor, iar cererea acesteia de a fi recunoscută ca parte vătămată a fost respinsă prin ordonanța procurorului din 18 aprilie 2019.

Respectiv, Svetlana Vulpe nu este subiect al raportului material litigios și nu este în drept să pretindă repararea prejudiciului material cauzat prin acțiunile ilicite ale lui Constantin Hîncu.

În opinia Judecătoriei Orhei, sediul central, în speță, nu a fost probat că Constantin Hîncu a acționat în mod ilicit, cu vinovăție, nemijlocit în coraport cu Svetlana Vulpe, or, prin infracțiunile de trafic de influență se prejudiciază statul.

La 28 mai 2021, în interiorul termenului prevăzut la art. 362 din Codul de procedură civilă, Svetlana Vulpe și reprezentatul acesteia, avocatul Angela Istrate, au depus prin intermediul oficiului poștal apel împotriva hotărârii din 27 mai 2020 a Judecătoriei Orhei, sediul central (f.d. 69, 70).

Prin decizia din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de Svetlana Vulpe.

S-a casat hotărârea din 27 mai 2020 a Judecătoria Orhei, sediul central și s-a emis o hotărâre nouă, prin care s-a admis parțial acțiunea depusă de Svetlana Vulpe.

S-a încasat din contul lui Constantin Hîncu în beneficiul Svetlanei Vulpe suma de 15 000 de euro cu titlu de reparare a prejudiciului material și suma de 2 000 de euro cu titlu de reparare a prejudiciului moral.

S-a încasat de la Constantin Hîncu în beneficiul statului taxa de stat pentru depunerea cererii de chemare în judecată în mărime de 8 833,28 de lei, proporțional părții admise din acțiune.

În rest, acțiunea s-a respins (f.d. 130, 131-139).

În consolidarea soluției instanța de apel a reținut că prin sentința de condamnare din 27 mai 2019 emisă de Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, se constată cert faptul comiterii faptei ilicite de către Constantin Hîncu în raport cu drepturile personale patrimoniale și nepatrimoniale ale Svetlanei Vulpe, or, Constantin Hîncu, în scop infracțional, a primit de la Svetlana Vulpe în mai multe tranșe sume bănești, sub pretextul că are influență asupra unor funcționari publici pentru a-i soluționa problema privind arenda funciară a terenului aferent pavilionului comercial din str. Ion Creangă, 45/3, mun. Chișinău.

Curtea de Apel Chișinău a apreciat că prima instanță eronat a concluzionat că reclamanta nu este subiect al raportului material litigios și nu este în drept să pretindă repararea prejudiciului material cauzat prin acțiunile infracționale ale lui Constantin Hîncu, or, conform art. 221 alin. (5) din Codul de procedură penală, persoana care nu a intentat acțiunea civilă în cadrul procesului penal are dreptul de a intenta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile. La fel, art. 219 alin. (2) din Codul de procedură penală garantează dreptul persoanei fizice și juridice, cărora le-a fost cauzat prejudiciu nemijlocit prin acțiunile interzise de legea penală, de a înainta o acțiune civilă privitor la despăgubire.

Astfel, în opinia instanței de apel, calitatea procedurală de parte vătămată, neatribuită Svetlanei Vulpe de organul de urmărire penală, nu poate înlocui norma legală, care garantează dreptul la despăgubiri a persoanei prejudiciate, prin acțiunile ilicite ale persoanei recunoscute vinovate de comiterea infracțiunii. În cazul când organul de urmărire penală consideră că lipsesc temeiurile de înaintare a acțiunii civile, prin hotărâre motivată poate refuza recunoașterea persoanei în calitate de parte civilă. Însă, în cazul dat, persoanei căreia i s-a refuzat recunoașterea în calitate de parte civilă, are dreptul de a înainta o acțiune civilă într-un proces civil.

La 07 februarie 2022, Constantin Hîncu, reprezentat de avocatul Petru Răileanu, a depus prin intermediul oficiului poștal, recurs împotriva deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea deciziei recurate și menținerea hotărârii din 27 mai 2020 a Judecătoria Orhei, sediul central (f.d. 148-151, 159 recto-verso).

În motivarea recursului a reiterat temeiurile de fapt și de drept ale speței, suplimentar invocând că Vulpe Svetlana și reprezentantul acesteia au declarat apel împotriva sentinței din 27 mai 2019 a Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, solicitând casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care inculpatul Constantin Hîncu să fie recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la

art. 190 alin. (5) din Codul penal, iar ea să fie recunoscută în calitate de parte civilă, cu primirea spre examinare a acțiunii civile.

Însă, prin decizia din 11 septembrie 2019 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău s-au respins ca fiind inadmisibile apelurile declarate de martorul Vulpe Svetlana și de avocatul acesteia Victor Mocanu împotriva sentinței din 27 mai 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Prin decizia din 15 ianuarie 2020 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție s-a dispus inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Victor Mocanu în numele martorului Svetlana Vulpe împotriva sentinței din 27 mai 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și deciziei din 11 septembrie 2019 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, în privința inculpatului Constantin Hîncu, pe motiv că este vădit neîntemeiat

Recurentul a relevat că, în privința cererii Svetlanei Vulpe de recunoaștere a sa în calitate de parte vătămată, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a menționat că infracțiunea de trafic de influență este lipsită de obiect material, iar bunurile, banii, avantajele extorcate, acceptate sau primite de făptuitor nu constituie obiect material al infracțiunii, ci lucruri date pentru săvârșirea ei. Așa, Svetlana Vulpe, dorind realizarea scopului propus și conștientizând natura acestuia, a acceptat faptul că mijloacele financiare transmise sunt pentru realizarea traficului de influență.

Deopotrivă, recurentul Constantin Hîncu a considerat că suma de 15 000 de euro a fost încasată de două ori, o dată în baza sentinței din 27 mai 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, iar a doua oară prin decizia din 21 octombrie 2021 a Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, fapt care este inadmisibil prin prisma art. 46 din Constituție și articolului 1 al Protocolului 1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale.

La 28 februarie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimetei Svetlana Vulpe pentru notificare copia recursului declarat de Constantin Hîncu, reprezentat de avocatul Petru Răileanu, împotriva deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, explicându-i dreptul de a depune referință asupra acestuia (f.d. 160).

Prin referința depusă la 06 aprilie 2022, intimata Svetlana Vulpe a solicitat respingerea recursului declarat de Constantin Hîncu și menținerea deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău a fost pronunțat la 21 octombrie 2021. Potrivit extrasului din poșta electronică cu adresa „victoria.tintari@justice.md”, decizia integrală din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată electronic reprezentantului recurentului la 06 decembrie 2021 (f.d. 140). Astfel, Colegiul opinează că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă la oficiul poștal la 07 februarie 2022.

Prin încheierea din 11 mai 2022 a Curții Supreme de Justiție s-a considerat admisibil recursul declarat de Constantin Hîncu, reprezentat de avocatul Petru Răileanu, împotriva deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău și s-a transmis Colegiului lărgit pentru examinare în fond.

În conformitate cu articolul 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin prisma art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărîrii atacate, fără a administra noi dovezi.

În corespundere cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Verificând argumentele invocate în recurs, prin prisma materialelor din dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia că recursul urmează a fi admis și casată decizia din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În debutul analizei sale, Colegiul consideră imperioase dezideratele Curții Europene a Drepturilor Omului reținute în cauza Zubac vs. Croația (hotărârea din 05 aprilie 2018) potrivit căroră, din moment ce preeminența dreptului constituie un principiu fundamental al democrației și al Convenției, nu putea exista nicio așteptare, în baza Convenției sau de altă natură, potrivit căreia Curtea Supremă trebuia să ignore sau să nu aibă în vedere nereguli procedurale evidente.

Astfel, efectuând controlul judiciar al deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel nu a elucidat toate circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei, iar drept consecință nu a stabilit legea aplicabilă speței și a pronunțat o soluție nemotivată.

În acest sens, Colegiul evocă faptul că, reieșind din efectul devolutiv al apelului, Curții de Apel Chișinău îi revenea o deosebită atenție de a determina raportul material-litigios dintre litiganți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia, iar drept urmare obiectul probațiunii pe cauza dedusă judecării, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului.

Implicit circumstanțelor cauzei, Colegiul atestă că reclamanta Svetlana Vulpe pretinde de la Constantin Hîncu repararea unui prejudiciu ce i-a fost cauzat prin acțiunile infraționale ale ultimului.

În concret, Svetlana Vulpe a invocat că, în perioada decembrie 2018 – 03 aprilie 2019, Constantin Hîncu a convins-o că are influență asupra unor factori de decizie din cadrul Primăriei municipiului Chișinău și Oficiului Cadastral teritorial Chișinău și, sub pretextul facilitării examinării în termeni mai restrânși și în favoarea Svetlanei Vulpe a cererii acesteia privind atribuirea în arendă funciară a lotului de teren pe care este amplasat pavilionul comercial din str. Ion Creangă, 45/3, mun. Chișinău, în care se află atelierul de reparații a hainelor ÎI „Vulpe Svetlana”, a pretins și a primit în câteva tranșe de la aceasta suma de 15 000 de euro. Ulterior, pentru comiterea acestor acțiuni, prin sentința din 27 mai 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, Constantin Hîncu a fost recunoscut vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (3) lit. a) din Codul penal.

În condițiile speței, Svetlana Vulpe pretinde că, prin acțiunile sale infracționale de trafic de influență, recurentul Constantin Hîncu i-a cauzat un prejudiciu material, compus din mijloacele bănești în sumă de 15 000 de euro, pe care acesta i-a pretins și primit de la dânsa, precum și un prejudiciu moral evaluat de reclamantă la suma de 5 000 de euro.

Colegiul observă că, în esență, Svetlana Vulpe pretinde la repararea prejudiciilor presupuse a-i fi cauzate prin acte infracționale de corupție, or, în sensul art. 44 alin. (1) și (2) lit. g) din Legea integrității nr. 82 din 25 mai 2017, actele de corupție reprezintă infracțiuni și contravenții, săvârșite în sectorul public și în cel privat, a căror sancționare este prevăzută de Codul penal și Codul contravențional. Sunt infracțiuni următoarele acte de corupție: traficul de influență.

Însă, analizând memoriul deciziei supuse controlului judiciar, Colegiul constată că instanța de apel nu a identificat legea aplicabilă la caz, iar drept consecință nu a cercetat multiaspectual circumstanțele speței întru stabilirea indubitabilă a faptului dacă în condițiile speței Svetlana Vulpe poate revendica dreptul la repararea prejudiciului ce i-a fost cauza de către Constantin Hîncu prin infracțiunea comisă de trafic de influență.

La aspectul dat Colegiul decelează că, potrivit articolului 35 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New-York la 31 octombrie 2003, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 158-XVI din 06 iulie 2007, fiecare stat parte ia măsurile necesare, conform principiilor dreptului său intern, pentru a da entităților sau persoanelor care au suferit un prejudiciu în urma unui act de corupție dreptul de a introduce o acțiune în justiție împotriva responsabililor de prejudiciul menționat, în vederea obținerii reparării.

Prevederi similare sunt prevăzute și în articolul 1 din Convenția civilă privind corupția, adoptată la Strasbourg la 04 noiembrie 1999, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 542 din 19 decembrie 2003, conform căreia fiecare parte va prevedea în dreptul său intern recursuri eficiente în favoarea persoanelor care au suferit prejudicii rezultând dintr-un act de corupție, pentru a le permite să-și apere drepturile și interesele, inclusiv posibilitatea de a obține despăgubiri.

Așa, în acest sens, Republica Moldova a adoptat Legea integrității nr. 82 din 25 mai 2017, prin care a reglementat *inter alia* instituțiile înlăturării consecințelor actelor de corupție și reparării prejudiciilor aduse de aceste acțiuni prejudiciabile.

În prim plan, art. 47 alin. (1), (6) și (7) din Legea nr. 82/2017 stipulează că, în cazul săvârșirii actelor de corupție și actelor conexe acestora, bunurile, serviciile,

privilegiile sau avantajele necuvenite transmise pentru a determina comiterea infracțiunii sau pentru a-l răsplăti pe infractor ori bunurile, serviciile, privilegiile sau avantajele necuvenite dobândite prin săvârșirea infracțiunii, dacă nu sunt restituite persoanei vătămate, în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia, se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata contravalorii. În toate cazurile, luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie.

Persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-un act de corupție sau dintr-un act conexas actelor de corupție are dreptul la repararea acestui prejudiciu în conformitate cu prevederile legislației penale, contravenționale sau, după caz, civile.

După repararea prejudiciului din contul bugetului corespunzător, pârâtul are dreptul de regres față de persoana vinovată în mărimea despăgubirii plătite.

Totodată, art. 48 alin. (1) din Legea nr. 82/2017 prevede că persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-o faptă prevăzută la art. 256, 324-335¹ din Codul penal are dreptul, în cadrul procesului, la repararea prejudiciului material și/sau moral în conformitate cu prevederile Codului de procedură penală. În cazul în care persoana nu a solicitat intentarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, repararea prejudiciului are loc conform prevederilor Codului civil. Dacă persoana a suferit un prejudiciu rezultat dintr-o faptă prevăzută la art. 312-330¹ din Codul contravențional, autoritatea competentă este în drept, la cererea victimei, să dispună repararea prejudiciului cauzat prin contravenție în cazul în care nu există divergențe asupra întinderii lui.

În condițiile speței, este remarcabil că infracțiunea de trafic de influență, pentru care a fost condamnat Constantin Hîncu și în rezultatul căreia reclamanta pretinde că i-a fost cauzat un prejudiciu material și moral, este prevăzută de Codul penal la articolul 326.

Respectiv, prezentul litigiu este guvernat nu doar de prevederile Codului civil, dar și de normele speciale ale Legii nr. 82/2017, precum și Convențiile internaționale ratificate de către Republica Moldova, și anume Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New-York la 31 octombrie 2003 și Convenția civilă privind corupția, adoptată la Strasbourg la 04 noiembrie 1999.

Astfel, din sensul Legii nr. 82/2017 rezultă cert că bunurile transmise pentru a determina comiterea infracțiunii sau pentru a-l răsplăti pe infractor se confiscă, în cazul în care nu sunt restituite persoanei vătămate și/sau în măsura în care nu servesc la despăgubirea acesteia.

La caz, însă, prin sentința din 27 mai 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, față de Constantin Hîncu *inter alia* s-a aplicat confiscarea specială și s-a încasat din contul lui în beneficiul statului suma de 15 000 de euro, conform cursului oficial în valută națională la momentul executării și suma de 20 000 de lei în contul Centrului Național Anticorupție.

Respectiv, instanța de apel trebuia să țină cont de faptul că prin sentința din 27 mai 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, s-a supus confiscării speciale și s-a încasat din contul lui Constantin Hîncu în beneficiul statului suma de 15 000 de euro, primită de către acesta de la Svetlana Vulpe pentru comiterea infracțiunii de trafic de influență.

Reieșind din această circumstanță, Curtea de Apel Chișinău urma să verifice aplicabilitatea art. 47 alin. (1) din Legea nr. 82/2017, deoarece din interpretarea

logico-juridică a acestei norme rezultă că mijloacele bănești transmise pentru determinarea la săvârșirea infracțiunii sau pentru răsplătirea infractorului se confiscă, în măsura în care nu servesc la despăgubirea persoanei vătămate.

Dealtfel, instanța de apel nu a supus examinării în cadrul ședinței de judecată și nu stabilit dacă prin confiscarea sumei de 15 000 de euro în folosul statului, în baza sentinței din 27 mai 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, și încasarea aceleiași sume în beneficiul Svetlanei Vulpe, cu titlu de despăgubire a pretinsului prejudiciu material, sunt respectate garanțiile lui Constantin Hîncu de a nu fi judecat sau pedepsit de două pentru aceeași faptă penală. Or, legea nu-l împovărează pe infractor cu o dublă sarcină, atât de confiscare a bunurilor ce i-au fost transmise pentru determinarea la săvârșirea infracțiunii sau pentru a-l răsplăti pentru săvârșirea faptei prejudiciabile, cât și de a-i restitui persoanei vătămate aceste bunuri.

Cu titlu subsecvent, înainte de a se expune asupra pretenției Svetlanei Vulpe cu privire la repararea pretinsului prejudiciu cauzat prin actele de corupție săvârșite de către Constantin Hîncu, instanța de apel trebuia să verifice dacă această pretenție a fost înaintată împotriva pârâtului corespunzător, în condițiile în care mijloacele bănești transmise pentru determinarea la săvârșirea aceste infracțiuni au fost supuși confiscării speciale în beneficiul statului.

În acest sens instanța de apel nu a ținut cont de prevederile art. 47 alin. (6) și (7) din Legea nr. 82/2017, care stipulează că persoana care a suferit un prejudiciu rezultat dintr-un act de corupție sau dintr-un act conex actelor de corupție are dreptul la repararea acestui prejudiciu în conformitate cu prevederile legislației penale, contravenționale sau, după caz, civile. După repararea prejudiciului din contul bugetului corespunzător, pârâtul are dreptul de regres față de persoana vinovată în mărimea despăgubirii plătite.

Deopotrivă, art. 48 din Legea nr. 82/2017 incumbă obligația pârâtului, după repararea prejudiciului din contul bugetului respectiv, să întenteze acțiune de regres față de persoana vinovată în mărimea despăgubirii plătite și a Ministerul Justiției sau, după caz, a procurorului să înainteze acțiune de regres împotriva persoanei care a comis actul de corupție sau actul conex actelor de corupție dacă autoritățile despăgubitoare nu și-au onorat obligațiile.

Așa, reieșind din dispozițiile art. 47 și art. 48 din Legea nr. 82/2017 și noțiunile cu care operează aceste norme privind „bugetul respectiv”, „dreptul de regres” și „obligația de a înainta acțiune în ordine de regres”, instanța de apel trebuia să verifice nu doar faptul dacă Svetlana Vulpe dispune de dreptul de a înainta acțiune privind repararea presupusului prejudiciu cauzat prin acte de corupție, dar și de a identifica dacă aceste revendicări pot fi înaintate împotriva infractorului, în condițiile în care instanța penală a confiscat în bugetul de stat mijloacele bănești care se pretinde că ar fi obiectul prejudiciului material.

Succesiv, Colegiul reține prevederile articolului 6 din Convenția civilă privind corupția, încheiată la Strasbourg la 04 noiembrie 1999, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 542 din 19 decembrie 2003, conform căreia fiecare parte va prevedea în dreptul său intern că, compensația prejudiciului poate fi redusă sau suprimată ținând seama de împrejurări, dacă reclamantul a contribuit, din vina sa, la producerea prejudiciului sau la agravarea sa.

Astfel, Convenția civilă privind corupția prevede excepția de a beneficia de despăgubire, în cazul neglijenței concurente, adică când persoana ce se pretinde a

fi păgubită în urma acțiunilor de corupție a contribuit intenționat la producerea acestui prejudiciu.

La aspectul dat Colegiul decesează că legiuitorul a prevăzut la art. 14 din Codul civil că nicio persoană nu poate invoca, la întemeierea pretenției sale, fapta ilicită sau de rea-credință pe care tot ea a săvârșit-o sau la care a participat. Nicio persoană nu poate obține un avantaj din comportamentul său ilicit sau de rea-credință.

La fel, prin art. 1998 alin. (4) din Codul civil legiuitorul a instituit unele circumstanțe, prezența cărora exclude răspunderea delictuală. Așa, printre împrejurările care înlătură caracterul ilicit al faptei, iar drept urmare și răspunderea delictuală, este situația când persoana vătămată și-a dat consimțământul la producerea prejudiciului. Prin această clauză persoana își dă consimțământul la săvârșirea unei fapte și/sau la desfășurarea unei activități, care potențial i-ar putea produce un prejudiciu.

Din interpretarea acestei norme rezultă că fapta prejudiciabilă nu va avea caracter ilicit atunci când persoana vătămată a consimțit în prealabil la săvârșirea unei fapte, știind că este posibil să i se cauzeze un prejudiciu. Prin această clauză persoana își dă consimțământul nu la producerea prejudiciului, ci la săvârșirea unei fapte, la desfășurarea unei activități, care potențial ar putea produce un prejudiciu.

Colegiul consideră că, reieșind din circumstanțele specifice ale prezentei spețe, instanța de apel trebuia să stabilească dacă prezentului litigiu îi sunt incidente prevederile articolului 6 din Convenția civilă privind corupția, încheiată la Strasbourg la 04 noiembrie 1999, art. 14 și art. 1998 alin. (4) din Codul civil. Or, din circumstanțele prezentei spețe rezultă că Svetlana Vulpe i-a transmis lui Constantin Hîncu mijloacele bănești în sumă de 15 000 de euro pentru a săvârși fapta prejudiciabilă de trafic de influență a factorilor de decizie din cadrul Primăriei municipiului Chișinău și Oficiului Cadastral teritorial Chișinău, întru soluționarea în favoarea Svetlanei Vulpe a cererii privind atribuirea în arendă funciară a lotului de teren pe care este amplasat pavilionul comercial din str. Ion Creangă, 45/3, mun. Chișinău, în care se află atelierul de reparații a hainelor II „Vulpe Svetlana”.

Astfel, la verificarea întrunirii elementelor pentru antrenarea răspunderii delictuale ale lui Constantin Hîncu față de Svetlana Vulpe, urma a fi stabilit dacă odată cu acțiunea ultimei de acordare a mijloacelor financiare pentru săvârșirea infracțiunii, aceasta nu și-a eliberat și consimțământul la săvârșirea unei fapte sau la desfășurarea unei activități, care potențial i-ar putea produce un prejudiciu și dacă acțiunile reclamantei pot fi încadrate în prevederile art. 14 și art. 1998 alin. (4) din Codul civil. Or, Svetlana Vulpe a cunoscut scopul pentru care a transmis lui Constantin Hîncu mijloacele bănești în sumă de 15 000 de euro, și anume de a influența în favoarea sa factorii de decizie din cadrul Primăriei municipiului Chișinău și Oficiului Cadastral teritorial Chișinău. Svetlana Vulpe a conștientizat că transmite acești bani în realizarea unui scop infracțional (traficul de influență), dorind și acceptând acest fapt, deoarece anume ea era beneficiar al acțiunilor de trafic de influență.

În aceste condiții și reieșind din norma articolului 6 din Convenția civilă privind corupția, încheiată la Strasbourg la 04 noiembrie 1999, instanța de apel trebuia să stabilească dacă Svetlana Vulpe poate beneficia de repararea

prejudiciului moral, în situația în care aceasta conștientiza că transmite lui Constantin Hîncu mijloace în realizarea unui scop infracțional al cărei beneficiar urma să fie anume ea.

Însă, analizând memoriul deciziei instanței de apel, Colegiul constată că instanța inferioară s-a abținut să ofere un răspuns explicit de ce în condițiile prezentei spețe nu sunt aplicabile prevederile art. 1998 alin. (4) din Codul civil și dacă Svetlana Vulpe și-a eliberat consimțământul pentru săvârșirea unei infracțiuni, de rezultatul căreia urma să beneficieze anume ea.

Totodată, Colegiul consideră că instanța de apel a dat o apreciere vagă din ce considerent Svetlana Vulpe urmează a fi despăgubită de către Constantin Hîncu, prin aplicarea instituției răspunderii delictuale, limitându-se doar la aplicarea prevederilor art. 59 alin. (1)-(2), art. 61 alin. (1)-(2), art. 219 și art. 221 din Codul de procedură penală.

Cu atât mai mult că art. 59 alin. (1)-(2) și art. 61 alin. (1)-(2) din Codul de procedură penală operează cu noțiunile de „parte-vătămată” și „parte civilă”, statut care în condițiile legii procesual penale poate fi dobândit doar prin ordonanța organului de urmărire penală.

La caz, însă, prin ordonanța din 18 aprilie 2019 a ofițerului superior de urmărire penală, Galina Murașco, s-a respins cererea Svetlanei Vulpe din 11 aprilie 2019 privind recunoașterea ei în calitate de parte vătămată pe dosarul penal de învinuire a lui Constantin Hîncu (f.d. 37, 38).

În condițiile speței, urma a fi determinată aplicabilitatea prevederilor art. 221 alin. (5) din Codul de procedură penală, care stipulează că persoana care nu a intentat acțiunea civilă în cadrul procesului penal are dreptul de a intenta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile, sau, după caz, a dispozițiilor art. 222 alin. (3) din Codul de procedură penală, conform căruia refuzul organului de urmărire penală sau al instanței de a recunoaște persoana în calitate de parte civilă nu o lipsește pe aceasta de dreptul de a intenta acțiunea civilă în ordinea procedurii civile.

Respectiv, la verificarea întrunirii elementelor pentru antrenarea răspunderii delictuale ale lui Constantin Hîncu față de Svetlana Vulpe, instanța de apel trebuia să verifice și faptul dacă ultima are dreptul la acțiune civilă în ordinea procedurii civile, prin prisma prevederilor art. 326 alin. (4) din Codul penal coroborate cu dispozițiile Codului de procedură penală.

În această ordine de idei, instanța de recurs atestă că instanța de apel a analizat superficial circumstanțele de fapt și de drept ale speței, iar drept urmare nu a determinat dacă Svetlana Vulpe are dreptul de a înainta acțiune civilă în ordinea procedurii civile împotriva lui Constantin Hîncu prin care să pretindă repararea presupusului prejudiciu cauzat prin acte de corupție.

Instanța de recurs opinează că neelucidarea tuturor circumstanțelor speței nu poate duce la soluționarea justă a litigiului, deoarece acestea au un rol major în constatarea eventualei obligații a lui Constantin Hîncu de a repara presupusul prejudiciu cauzat Svetlanei Vulpe prin acțiunile sale infracționale de corăuție.

Conjunctura dată profilează ipoteza conform căreia instanța de apel s-a abținut de a da un răspuns convingător la criticile de bază invocate de intimatul-pârât, deși, prin prisma articolului 6 § 1 din Convenție, acesta se aștepta la un răspuns specific și explicit la mijloacele decisive pentru judecarea procedurii

respective (a se vedea Ruiz Torija și Hiro Balani vs Spania, hotărârile din 09 decembrie 1994, seria A nr. 303-A și 303-B).

În atare situație se deduce că, argumentele formulate de Constantin Hîncu în fața instanței în scopul apărării drepturilor sale nu au fost clarificate de instanța de apel, deși ultima avea obligația de a se pronunța asupra fiecărui argument, astfel ca acestea să fie răsturnate de instanță, pentru a da posibilitate instanței de recurs să exercite controlul judiciar a soluției pronunțate. Cu atât mai mult că, acest aspect cerea o motivare specifică și explicită, însă instanța de apel a omis să dea o asemenea explicație.

Prin urmare, Colegiul ajunge la concluzia că recurentul nu a fost auzit de instanța inferioară într-un mod echitabil, cu respectarea garanțiilor prevăzute la articolul 6 din Convenție. Or, instanța de apel nu și-a exercitat obligația instituită prin efectul devolutiv al apelului.

La caz, este relevantă jurisprudența CtEDO, care a statuat în cauza Hiro Balani vs. Spania că, în cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a articolului 6 §1 din CEDO.

Astfel, Colegiul deduce că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, însă în condițiile din speță decizia din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău nu corespunde acestor calități.

Sub acest aspect Colegiul învederează că, prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea hotărârii judecătorești ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, or, funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse. O hotărâre se consideră motivată în mod corespunzător atunci când permite părților să facă uz efectiv de dreptul lor de a face apel (Hirvisaari împotriva Finlande).

În această ordine de idei, este evident că, în condițiile din speță, constatările instanței de apel nu conțin o argumentare clară, bazată pe suportul probator existent la materialele cauzei, din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției emise, astfel încât instanța de recurs fiind în dificultate de a exercita controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea soluției adoptate.

Coroborând circumstanțele ce preced, instanța de recurs conchide temeinicia recursului declarat de Constantin Hîncu, reprezentat de avocatul Petru Răileanu, împotriva deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, deoarece soluția instanței de apel este bazată pe neelucidarea circumstanțelor speței.

Dat fiind faptul că instanța de apel a emis o decizie neîntemeiată, dictată de concluzii nemotivate și nu a elucidat toate circumstanțele pertinente speței, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de Constantin Hîncu, reprezentat de avocatul Petru Răileanu și casării deciziei din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cu restituirea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și art. 445 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de Constantin Hîncu, reprezentat de avocatul Petru Răileanu.

Se casează integral decizia din 21 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Vulpe împotriva lui Constantin Hîncu cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh

Mariana Pitic

Maria Ghervas